

2. Клюкач В.А. Развитие рыночной инфраструктуры в АПК // Экономика АПК. – 2003. – № 9. – С. 127-131.
3. Міщенко Н.М. Формування інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції // Экономика АПК. – 2004. – № 5. – С. 115-121.
4. Трещов М.М. Розвиток інфраструктури аграрного ринку в регуляторному середовищі держави як один з основних шляхів підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств. // Економічний простір. – 2009. – № 24.

Аннотация. Инфраструктурное обеспечение рынка продукции АПК является одним из решающих условий продовольственной безопасности страны, снижения социального напряжения, стабилизации национальной экономики в целом, повышения возможности противостоять международной конкуренции.

Ключевые слова: продовольственный рынок, маркетинговая инфраструктура, оптовая торговля, товарная биржа, конкурентоспособность, агроторговый дом.

Summary. Infrastructure maintenance market of agricultural products is a key condition of food security, reduce social tension, stabilizing the national economy as a whole, improve ability to resist international competition.

Keywords: food market, marketing infrastructure, wholesale trade, commodity exchange, competitiveness, agro-commercial home.

УДК 631.11.009.12]; 631.152.

Т.А. Шубович, аспірант ПДАТУ

АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглядаються аспекти управління конкурентоспроможністю; чинники, які на неї впливають; виділено основні підходи, які доцільно використовувати при управлінні конкурентоспроможністю аграрних підприємств, а також наголошено на підвищенні рівня вітчизняних аграрних підприємств в сучасний період.

Ключові слова: управління, конкурентоспроможність, аграрне виробництво, сільське господарство, частка ринку.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Конкурентоспроможність є основою підвищення економіки і добробуту економічних суб'єктів. Характеризуючи чинники конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, можна виділити, перш за все, відсутність державного регулювання аграрного ринку, негативний вплив природно-кліматичних умов, цінову політику, рівень впровадження інновацій, інвестиційну привабливість та ряд інших чинників. А тому проблема управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств, які є основним постачальником сільськогосподарської продукції та гарантом продовольчої безпеки держави, є однією з ключових у національній економіці, все це й набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. У розробку проблем формування конкурентоздатного аграрного виробництва значний внесок зробили вчені країн ближнього зарубіжжя та вітчизняні економісти. Результати цих питань оприлюднені в працях Г. Азоева, Д. Юданова, Р. Фатхутдинова, М. Портера, Дж. Кейнса, Й. Шумпетера, І. Ансоффа, К. Макконелла, С. Брю, А. Маршала, А. Томпсона, М. Маліка, Д. Доманчука, В. Месель-Веселяка, О. Нужної, Ю. Лузана, О. Шпичака, П. Саблука, О. Школьного, І. Червена. Однак, враховуючи мінливість умов господарювання, вказана проблема потребує постійного удосконалення та подальшого наукового дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження та узагальнення основних аспектів управління конкурентоспроможністю вітчизняних аграрних підприємств, спрямованих на забезпечення їх ефективного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття конкурентоспроможності у вітчизняній та іноземній економічній літературі розглядається в різних аспектах. У загальному плані конкурентоспроможність в окремих джерелах визначається як:

- властивість об'єкта, що характеризується ступенем реального або потенційного задоволення ним певної потреби порівняно з аналогічними об'єктами, представленими на даному ринку;
- властивість товару, послуги, суб'єкта ринкових відносин виступати на ринку на рівні з наявними там аналогічними товарами, послугами й конкуруючими суб'єктами ринкових відносин;
- спроможність випереджати інших, використовуючи свої переваги у досягненні поставлених цілей [1, с. 34-35].

Конкурентоспроможність, як економічна категорія, характеризує ситуацію, що включає проектні, виробничі, розподільні і споживчі аспекти результатів економічної діяльності підприємств. Вона властива всім елементам економічної системи, що виявляється в боротьбі, результатом якої повинен стати перерозподіл ринку в свою користь. Конкурентоспроможність характеризують показники собівартості, рентабельності продукції, урожайності, дохідності виробництва, продуктивності праці. До них окремі автори додають ще “прибутковість, продуктивність, оборотність, ділову активність, ліквідність” [4, с. 1].

Проведений нами аналіз свідчить, що конкурентоспроможність вітчизняного аграрного виробництва, його особливості разом з сучасними змінами характеру конкуренції призвели до глобалізації аграрного ринку та зростання її агресивності в усіх його секторах, що виявило невідповідність значної кількості вітчизняних аграрних підприємств до господарювання в умовах постійної зміни середовища та прагнення до поліпшення якості продукції і, зокрема, зниження витрат та безперервного вдосконалення методів управління і організації праці. Зазначені обставини поряд з подальшою зміною відносин власності в аграрному секторі економіки спричинили загострення інтересів між сільськогосподарськими товаровиробниками та державою, що призвело до зниження рівня спроможності підприємства до ведення конкурентної боротьби. Автор Червен І.І. наголошує на тому, що постійне поступове подорожчання матеріально-технічних ресурсів та майже сталі ціни на сільськогосподарську продукцію призвели до невідповідності сільськогосподарського виробництва та скорочення обсягів діяльності аграрного сектору [6, с. 12]. Висока ціна на пальне та техніку визначає високу собівартість продукції, що також є одним із найважливіших аспектів низької конкурентоспроможності. Школьнік О.О. вважає, що конкурентоспроможність аграрного виробництва визначається продуктивністю наявних ресурсів, рівнем витрат та цін, чинниками економічного середовища (кредитно-грошова та фіскальна політика, обмінний курс національної валюти, циклічність коливання економіки, макроекономічна стабільність, інвестиційний клімат), можливістю участі у вітчизняному та світовому ринках, ефективністю людських ресурсів, а також науково-технологічним потенціалом [5, с. 11].

Водночас професор Амбросов В.Я. зазначає, що в теперішній час характерною особливістю сільськогосподарських підприємств є недостатня цінова конкурентоспроможність практично всіх видів сільськогосподарської продукції. Вона викликана багатьма причинами, які лежать переважно за межами можливостей товаровиробників. Відбулося зниження техніко-технологічного рівня внаслідок руйнування, фізичного та морального старіння засобів виробництва і особливо технічних засобів. Грошові надходження при існуючому диспаритеті цін на техніку не дозволяють придбати її ні колективним, ні індивідуальним господарствам навіть в межах, необхідних для її відновлення. Отже, стрімко зростаюча техніко-технологічна відсталість підприємств, руйнування їх виробничого потенціалу веде до зменшення обсягів реалізації продукції до критичного рівня, спаду її якості, втрати фінансової забезпеченості, причому підприємства на внутрішньому ринку будуть і далі втрачати цінову конкурентоспроможність. Це неминуче приведе до насичення ринку України більш дешевою іноземною продукцією [2, с. 5].

Російський економіст Фатхутдінов Р.А. дослідив і встановив взаємозв'язок факторів конкурентоспроможності товару (рис. 1).

Рис. 1. Склад і взаємозв'язки факторів конкурентоспроможності товарів

На підставі аналізу взаємозв'язків, представлених на схемі, вчений робить наступні висновки:

- первинним у визначенні конкурентоспроможності товару є конкурентоспроможність зовнішнього оточення: якість управління, конкурентоспроможність країни, регіону, підприємства;
- серед специфічних внутрішніх факторів конкурентоспроможності товару є його якість, яка визначає рівень ціни і витрати на використання товару;
- якість товару і сервісу його споживачів визначають рівень витрат за життєвий цикл товару;
- структура факторів за ступенем впливу їх на конкурентоспроможність для кожної групи товарів буде індивідуальною [6, с. 29-30].

На нашу думку, формування системи управління конкурентоспроможністю повинно відбуватися з урахуванням головної мети підприємства, а саме – задоволення споживчих потреб, що передбачає вміння знаходити вірне рішення та досягати узгодженості під час продажу продукції. Високу конкурентоспроможність обумовлюють привабливі характеристики продукції: високий рівень якості, необхідний для організації досягнення цілей підприємства (наявність ресурсів: капіталу, технологій, персоналу, інформації) та наявність певної системи управління діяльністю. Для цього необхідно враховувати наступні етапи:

- реалізація функцій управління діяльністю: планування та організація процесу забезпечення конкурентоспроможності, мотивація працівників, контроль та регулювання процесу забезпечення конкурентоспроможності;
- формування методів менеджменту: розробка планів виробництва конкурентоспроможності продукції, розробка планів прискореного науково-технічного розвитку, розробка технологічної документації, розробка методів стимулювання персоналу;
- розробка та прийняття управлінських рішень: визначення ступеня досягнення конкурентоспроможності, оцінка ефективності управлінських рішень, формування напрямків діяльності апарату управління.

Отже, підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств є об'єктивною потребою сучасності, яка характеризується загостренням конкурентної боротьби в умовах економічної кризи та насичення ринку продукцією закордонних виробників. Для цього на

сільськогосподарську продукцію необхідно встановити ціни, які б відшкодовували витрати і забезпечували достойний прибуток, зменшити податки для аграрних виробників, удосконалити механізм державної підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення відсоткових ставок за користування кредитами. Як зазначає Нестерчук Ю.О., для підвищення конкурентоспроможності сільгоспідприємств потрібно стимулювати розвиток земельних та майнових відносин, удосконалювати антимонопольне законодавство щодо формування ринкових відносин і розвитку конкуренції, зруйнувати монополістичну систему посередників, що займаються закупівлею сільськогосподарської продукції та її збутом [3, с. 3]. Проте основним та першочерговим заходом має стати удосконалення організаційно-економічного механізму функціонування аграрного сектору та встановлення суворого контролю за його регулюванням.

У цілому можна відмітити, що без забезпечення конкурентоспроможності та стійкості конкурентних переваг аграрних підприємств на регіональних і міжнародних ринках неможливо досягти сталого розвитку аграрного сектору.

Висновки. У результаті досліджень ми дійшли до висновку, що є ряд факторів, які впливають на процес управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств і на які слід звертати увагу в подальших дослідженнях та постійно удосконалювати їх. Найбільш впливовими з них є ресурсний потенціал, фінансове становище, технологічний рівень, спеціалізація виробництва, організація діяльності, стан і кваліфікація трудових ресурсів, кон'юнктура ринку сільськогосподарської продукції та інші. У сучасних умовах пріоритетними для забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств є їх державна підтримка, надходження інвестицій, впровадження інновацій.

Список використаних джерел

1. Збарський В.К. Організація і перспективи розвитку виробництва у сільськогосподарських підприємствах: Монографія / В.К. Збарський, В.П. Горьовий, М.С. Срібнюк. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2008. – 136 с.
2. Амбросов В.Я. Питання конкурентоспроможності агроформувань. // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: економічні науки. Вип. 85. – Харків: ХНТУСГ. – 2009. – 400 с.
3. Нестерчук Ю.О. Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.google.ru/search?hl=ru&q>
4. Черевко Д.Г. Теоретичний аспект визначення конкурентоспроможності переробних підприємств АПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://viem.edu.ua/konf/art.php?id=0153>
5. Школьній О.О. Формування механізмів управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора економ. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / О.О. Школьній. – М., 2008. – 40 с.
6. Червен І.І. Забезпечення конкурентоспроможності і економічного зростання регіонального АПК: Монографія / І.І. Червен, Л.А. Євчук. – М. : НДАУ, 2005. – 440 с.

Аннотация. Рассматриваются аспекты управления конкурентоспособностью; факторы, которые на нее влияют; выделены основные подходы, которые целесообразно использовать при управлении конкурентоспособностью аграрных предприятий, а также отмечено повышение уровня отечественных аграрных предприятий в современный период.

Ключевые слова: управление, конкурентоспособность, аграрное производство, сельское хозяйство, доля рынка.

Abstract. The article considers aspects of competitiveness, factors that affect it, basic approaches, which can be used at upravlinni competitiveness of agricultural enterprises, but also highlighted the increasing domestic agricultural enterprises in the modern period.

Key words: management, competitiveness, agricultural production, agriculture, market share.